

А. ПЕТРИКОВА ПРОПОВЕДЬ КАК КОММУНИКАТИВНО-КУЛЬТУРНЫЙ ФЕНОМЕН. – PREŠOV: FILOZOFICKÁ FAKULTA PREŠOVSKÉJ UNIVERZITY V PREŠOVE, 2010. – 367 С.

Ольга Руда

*Львівський національний університет імені Івана Франка
(вул. Університетська, 1, м. Львів, 79000)*

Присвячена католицьким і православним проповідям, ця монографія має не лише суто лінгвістичний і культурний, а радше міждисциплінарний характер. Спектр проблем, проаналізованих у монографічному дослідженні, надзвичайно широкий. Проповідь розглянуто авторкою як окремий мовленнєвий жанр. Матеріалом для дослідження послуговували збірки текстів сучасних православних і католицьких проповідників. Більшість з проаналізованих проповідей була прочитана вірним у церквах і згодом опублікована в збірниках, у російських і словацьких електронних ресурсах. Мовний аналіз текстів проповіді є цікавим для сучасної лінгвістики й має безсумнівне теоретичне та практичне значення, збагачує знання про функціональну природу мови загалом і про закономірності її функціонування в одній зі сфер спілкування у суспільстві, зокрема, у сфері релігії. Безперечно, проповідь є фундаментальним, первинним жанром релігійної комунікації, де викладають суть християнської етики. У проповіді можна виявити риси ранньохристиянського проповідництва, тут відчувається заклопотаність питаннями буття; вона проста за будовою. Їй притаманна природність та щирість.

У XVI ст. з'явилися проповіді національною словацькою мовою, натомість середньовічні проповіді звучали латинською мовою. У другій половині XVII ст. простежено послаблений інтерес до проповідування Благої Звістки про Порятунок. Століття XVI–XVIII можна виділити, з одного боку, як період кризи в проповідництві, з іншого, – як період пошуків побудови проповіді, нових форм і можливостей використання, щоб викликати значно більший інтерес у слухачів, результатом чого є збірка проповідей національною мовою, яку видано в 1718 р. Її автор – А. Мачай. У XVIII ст. у Словаччині написано й видано велику кількість проповідей. Францисканець Войтех Газда написав їх найбільше: вісім книг на 29 990 сторінках. Проповіді цього періоду поділяють на такі: військова проповідь, великодня проповідь, проповіді із приводу освячення храму, проповіді про чин священника, проповіді в період постів, святкові та ювілейні проповіді, проповіді із приводу ювілею священника, похоронні проповіді, проповіді про святих, повчальні проповіді, недільні, святкові проповіді тощо. Зазначимо, що в XVIII ст. проповідництво зробило величезний внесок у розвиток словацької літератури. Антон Бернолак за допомогою кодифікації мови й свого авторитету об'єднав навколо себе близько 500 членів. Побратими-бернолаківці проповідували, писали, говорили бернолаківським варіантом словацької мови. Пік народного відродження на території Словаччини як частини Австро-Угорської імперії простежено в XIX ст. Національну писемну й усну

мови культивували, тим самим підтримували національну самосвідомість словаків. Проповіді також звучали рідною мовою. Латинська мова в проповідництві до кінця цього періоду була рідкістю, вона звучала лише у проповіді для церковних сановників або для високопосадових дворян.

У монографії розглянуто й ті питання, які зазвичай зрідка висвітлюють у науковій літературі. Це стосується проблеми відсутності в лінгвістиці праць монографічного характеру, присвячених аналізу текстів сучасної проповіді як мовного жанру, її комунікативної організації в аспекті православного й католицького дискурсів. Ця праця доповнює деякі факти, необхідні для конкретизації визначення релігійного стилю, його специфіки. Однак цікавим було б також детальніше крос-культурне дослідження історичного контексту, тобто ситуацій та атмосфери виникнення проповіді. Авторка, спираючись на наявні в стилістиці підходи до опису значущих для твору усної привселюдної промови параметрів, розглянула в монографії ті з них, які дають змогу розкрити мовну організацію проповіді й визначити умови комунікації, у яких звучить слово священика. А тому ця монографія, без сумніву, посприє подальшому детальному вивченню особливостей католицької і православної проповідей.

Стаття надійшла до редколегії 18.03.2011

Прийнята до друку 23.03.2011